

Nr 237.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående ytterligare statsbidrag å tilläggsstat för år 1918 till det frivilliga brandväsendet; given Stockholms slott den 5 april 1918.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att till understöd åt Sveriges riksförbund av frivilliga brandkårer på tilläggsstat för år 1918 bevilja ett förslagsanslag, högst 10,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Axel Schotte.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 april 1918.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Schotte, anförde:

Jämlikt särskilda beslut den 20 september 1912 och den 27 juni 1914 har åt Sveriges riksförbund av frivilliga brandkårer med anlitage av sjätte huvudtitelns allmänna besparingar beretts understöd med 2,500 kronor för vart och ett av åren 1912—1914.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift anhöll förbundet sedermera, att Kungl. Maj:t täcktes hos riksdagen göra framställning om ett årligt understöd åt riksförbundet av 5,000 kronor under vardera av åren 1915 till och med 1919, att användas med fyra femtedelar till arvode åt en brandkonsulent med åliggande att mot åtnjutande av dagtraktamente och reseersättning biträda kommunala myndigheter vid upprättandet av brandordningar och vid vården om brandväsendet på landet samt med en femtedel till andra riksförbundets verksamhet rörande utgifter.

I anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen av den 14 januari 1914 framställda förslag i ämnet anvisade 1914 års förra riksdag därefter till understöd åt Sveriges riksförbund av frivilliga brandkårer på extra stat för år 1915 ett anslag av 2,500 kronor.

Anslag för ifrågavarande ändamål har till enahanda belopp av riksdagen anvisats jämväl för åren 1916, 1917 och 1918.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift anhöll riksförbundet att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen göra framställning om ett statsbidrag för år 1919 av 2,500 kronor för möjliggörande av förbundets fortsatta verksamhet.

Till belysande av förbundets ekonomiska ställning var vid nämnda ansökning fogad följande tablå:

Sammandrag av Sveriges riksförbunds av frivilliga brandkårer räkenskaper för år 1917.

Inkomster:

Statsanslag	kronor 2,500:—
Bidrag från brandförsäkringsinrättningar	» 3,038:—
Personliga medlemsavgifter	» 250:—
Underskott	» 1,177:—
	<hr/>
	Summa kronor 6,965:—

Utgifter:

Konsulentens lön	kronor 4,000:—
Arvode åt sekreterare och kassör	» 500:—
Resekostnader	» 1,375:—
Tryckningskostnader	» 250:—
Instruktionskurser	» 200:—
Diverse utgifter	» 640:—
	<hr/>
	Summa kronor 6,965:—

Den i förestående tablå upptagna brist beräknade förbundet, enligt vad detsamma meddelat, att kunna täcka med de inkomster, som inflyta under år 1918.

I den till 1918 års riksdag avlätna statsverkspropositionen föreslog Kungl. Maj:t med anledning härav riksdagen att till understöd åt förbundet på extra stat för år 1919 bevilja ett förslagsanslag, högst 2,500 kronor.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 1 februari 1918 dagtecknad skrift har nu riksförbundet gjort framställning om ytterligare anslag för år 1918, och har förbundet därvid anfört följande:

Sveriges riksförbund av frivilliga brandkårer.

»Sveriges riksförbund av frivilliga brandkårer har till uppgift att verka för ett bättre ordnat brandskydds- och eldsläckningsväsende å rikets landsbygd. Förbundet har också haft att glädja sig åt ett allt större och större erkännande och förtroende från såväl statsmakterna som enskilda.

Från och med 1912 har Kungl. Maj:t och riksdagen lämnat ett årligt understöd till verksamheten av 2,500 kronor. Av brandförsäkringsinrättningar och enskilda erhålles dessutom årliga bidrag till ett belopp av cirka 5,000 kronor.

Det nuvarande läget med avseende på de faror, som hota vår folkförsörjning i form av eldsolyckor och därav följande tillintetgörelse av såväl livsmedel som andra nödvändiga och svårersättliga förnödenheter, har ställt förbundet inför en synnerligen stor och krävande uppgift.

Av alla åtgärder i berörda angelägenheter är ett organiserat upplysningsarbete det erkänt viktigaste och mest verksamma. Härför kräves, särskilt under nuvarande förhållande, att förbundet förfogar över nödigt kapital.»

På grund av vad sålunda anförts har riksförbundet hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes bevilja förbundet ett extra anslag för år 1918 av 10,000 kronor.

Folkhushåll-
ningskom-
missionen.

I skrivelse den 13 februari 1918 har folkhushållningskommissionen i ämnet anført huvudsakligen följande.

Med hänsyn till den nu rådande allmänna knappheten av viktiga förnödenheter för befolkningens livsuppehälle, vore det ett intresse av största vikt, att alla till buds stående medel bleve anlitade för åstadkommande av nödigt skydd för befintliga förråd, särskilt av livsmedel och fodervaror. Statsmakterna hade även låtit sig angeläget vara att vidtaga olika åtgärder i nu antytt syfte. Härvid hade uppmärksamhet givetvis även inriktats på åstadkommandet av nödig förbättring i brandskydds- och eldsläckningsväsendet inom riket, och hade folkhushållningskommissionen för sin del hos sig anställt sakkunnig person att biträda kommissionen i dessa angelägenheter, i vad de berörde kommissionens verksamhetsområde. Bland de åtgärder, som i nyss berörda fråga syntes böra vidtagas, funne kommissionen en av de viktigaste vara ett väl och planmässigt organiserat allmänt upplysnings- och agitationsarbete. Enligt vad kommissionen hade sig bekant, hade Sveriges riksförbund av frivilliga brandkårer med stor förståelse för vad kristiden krävde planerat en dylik utvidgad upplysningsverksamhet för bättre ordnat brandskydds- och eldsläckningsväsen, särskilt å landsbygden. Folkhushållningskommissionen — som funne det vara angeläget, att riksförbundet erhöles erforderligt stöd i sin samhällsgagneliga verksamhet — ville för sin del förorda, att det ifrågasatta extra anslaget å 10,000 kronor måtte tilldelas ifrågavarande förbund.

Statskontoret har, till följd av remiss, den 22 februari 1918 i ären- Statskontoret.
det avgivit följande utlåtande och därvid anført:

»Att ifrågavarande förbund måste anses främja ett statsintresse, framgår därav, att från och med år 1915 årligt anslag av riksdagen beviljats till understödande av dess verksamhet.

Mot förbundets nu framställda begäran om ett extra understöd för år 1918 å 10,000 kronor synes kunna erinras, att förbundet ej närmare angivit, på vad sätt det upplysningsarbete, som skulle av anslaget bekostas, borde organiseras och utföras. Vid anslagets beviljande synas därför måhända böra förknippas vissa villkor, som kunna lämna garanti för, att medlen bliva på ett ändamålsenligt sätt använda. Statskontoret äger emellertid icke nödig sakkunskap å området för att kunna föreslå dylika villkor.»

Den städerna åliggande vård om brandväsendet handhaves enligt Departements-
brandstadgan för rikets städer och städernas i överensstämmelse därmed chefen.
upprättade brandordningar. Vad i brandstadgan är föreskrivet om stad gäller i tillämpliga delar även för köping, så ock för hamn, fiskeläge och annat ställe med större sammanträngd befolkning, då Kungl. Maj:ts befallningshavande förordnar därom genom beslut, som skall underställas Kungl. Maj:ts prövning. För landsbygdens vidkommande i övrigt är åter åvägabringandet av lämpliga eldsläckningsanordningar uteslutande beroende på frivilliga åtgärder, en omständighet, som medfört, att brandväsendet därstädes ofta nog blivit mer eller mindre försummat.

Genom lag den 13 juni 1913 om ändrad lydelse av vissa paragrafer i förordningen om kommunalstyrelse på landet har vidtagits sådan ändring av § 74 i nämnda förordning, att bland där uppräknade beslut, ämnade att såsom kommunalstadgar tillämpas och vilka må av kommun beslutas men kräva Kungl. Maj:ts befallningshavandes godkännande, inrympts även beslut till främjande av vård om brandväsendet.

Frågan om ett ordnande av brandväsendet på landsbygden har sedermera ytterligare dragits under Kungl. Maj:ts prövning. Sålunda anhöll riksdagen i skrivelse den 19 maj 1915, nr 123, att Kungl. Maj:t måtte låta utarbета och, så vitt på riksdagens medverkan ankomme, för riksdagen framlägga förslag till stadganden i angivet syfte.

Vid föredragning av detta ärende inför Kungl. Maj:t den 31 december 1915 framhöll föredragande departementschefen, hurusom vissa närmare angivna skäl talade emot att omedelbart skrida till ett allmänt reglerande av denna angelägenhet. Departementschefen framhöll tillika, att genom omförmälda ändring av § 74 i förordningen om kommunalstyrelse på landet åsyftats att, i avbidan på den allmänna slutliga regleringen av hithörande spörsmål, bereda de landskommuner, vilka hade

behov av ett ordnat brandväsen, utan att dock tillämpning av brandstadgan för städerna kunde anses påkallad, en utväg att i nämnda hänseende ordna sig på ett efter förhållandena lämpat sätt. Ditintills hade kommunerna icke begagnat sig av den sålunda öppnade utvägen. Emellertid vore det — med hänsyn, bland annat, till den erfarenhet, som genom stadgandets tillämpning skulle kunna tillgodogöras för en mer omfattande lagstiftning i frågan — av synnerlig vikt att tillse, i vad mån något kunde redan då åtgöras för förverkligande av syftet med ifrågavarande förändring av kommunalförordningen. Att denna förändring ditintills icke burit någon frukt berodde enligt departementschefens mening tvivelsutan dels på bristande kännedom om den vidtagna förändringens innebörd och möjligen bristande förståelse för dess behövlighet, dels på tveksamhet därom, vilka mått och steg lämpligen kunde och borde av vederbörande kommuner i ämnet vidtagas. I alla dessa hänseenden skulle emellertid säkerligen lätt kunna vinnas en ändring, därest kommunerna från det allmännas sida erhöle behöflig ledning genom en rationell och planmässig upplysningsverksamhet. I sådant syfte borde åt Kungl. Maj:ts befallningshavande och underlydande ortsmyndigheter i de särskilda länen uppdragas att för kommunalmyndigheterna i vederbörande landskommuner och särskilt sådana, där ett tätare bebyggande redan ägt rum eller vore att vänta, framhålla angelägenheten av brandväsendets ordnande och den möjlighet härför, som dämera vore dem genom kommunalförordningen beredd, att tillhandahålla dem lämpliga normalutkast till ordningsstadgar i ämnet och att jämväl i övrigt bispringa dem med råd och dåd för ordnande av ifrågavarande angelägenhet på ett efter ortsförhållandena lämpat sätt. I detta syfte hade inom civildepartementet genom tillkallade sakkunniga utarbetats dels en promemoria, innefattande vissa anvisningar och synpunkter vid hithörande frågors ordnande inom landskommun, dels ock ett normalutkast till brandordning, lämpat att tjäna såsom ordningsstadga i ämnet inom dylik kommun.

I enlighet med departementschefens hemställan har därefter Kungl. Maj:t i cirkulärskrivelse till samtliga länsstyrelser den 31 december 1915 anbefallt dem att genom underlydande ortsmyndigheter framhålla för kommunalmyndigheterna i vederbörande landskommuner angelägenheten av brandväsendets ordnande med tillämpning av § 74 i förordningen om kommunalstyrelse på landet, till dem överlämna exemplar av omnämnda promemoria och normalutkast till brandordning samt jämväl i övrigt gå dem till handa för frågans ordnande på ett efter ortsförhållandena lämpat sätt.

Enligt inhämtade upplysningar hava emellertid omförmälda åtgärder icke lett till önskat resultat, i det landskommunerna icke i nämnvärd utsträckning begagnat sig av den dem medgivna rätt att antaga brandordning. Det synes sålunda, ej minst under nu rådande förhållanden, vara väl behöfligt att på annat sätt väcka landskommunernas intresse för ett rationellt ordnande av deras brandväsen. Ifrågavarande riksförbund har satt, bland annat, detta såsom sin uppgift.

I sådant syfte har riksförbundet nu anhållit om ökat understöd för år 1918 för bedrivande av ett organiserat upplysningsarbete såsom varande den i ifrågavarande hänseende mest verksamma åtgärden. Enligt vad förbundet närmare meddelat om sin verksamhet äro numera, sedan den hos förbundet anställde brandkonsulenten avlidit, i dess tjänst anställda två fackmän, vilka hava till sin uppgift att lämna de till närmare 150 uppgående, till förbundet anslutna frivilliga brandkårerna sakkunnigt biträde för dessas utbildning och utrustning. Kostnaderna för de av detta arbete betingade resor m. m. belöpa sig till ungefär 500 kronor i månaden för vardera av nämnda fackmän eller sammanlagt till 12,000 kronor årligen. Täckandet av dessa utgifter, som betydligt överstiga förbundets hittillsvarande årsinkomster, förväntar förbundet emellertid hädanefter skola ske genom de väsentligt förhöjda bidrag, som utlovats från åtskilliga brandförsäkringsinrättningsars sida.

Jämte av riksförbundet förut bedrivna verksamhetsformer hade förbundets styrelse för avsikt att länsvis i någon av de större städerna i samverkan med vederbörande brandstyrelser och brandchefer under innevarande år anordna instruktionskurser såväl för befäl vid redan befintliga brandkårer på landsbygden som för intresserade personer från samhällen, vilka saknade ordnat brandväsen. Ifrågavarande kurser skulle hava till ändamål att genom därvid hållna föredrag samt på annat sätt meddelad undervisning bibringa deltagarna den för ett framgångsrikt eldsläckningsarbete nödiga yrkesutbildningen. Efter genomgången kurs skulle deltagarne taga initiativ till bildande av brandkårer ävensom i övrigt verka för brandväsendets förbättring i sina respektive hemorter.

Angående planen för kurserna har meddelats, att tio dylika vore avsedda att anordnas å lämpliga platser i södra och mellersta Sverige. Kostnaden för varje sådan kurs kunde givetvis icke på förhand exakt angivas. Med antagande att varje kurs komme att samla 25 deltagare, vilket sannolikt torde bliva fallet, har förbundet förslagsvis beräknat kostnaden härför på följande sätt. Åt varje kursdeltagare skulle i ersättning för resa till och från orten för kursens anordnande utbetalas 10 kronor, och skulle för varje dag under pågående kurs till varje

deltagare utgå ett dagtraktamente av 5 kronor. Med beräkning av 3 dagars tidslängd och 25 deltagare för varje kurs skulle reseersättningarna och dagtraktamentena sammanlagt uppgå till respektive 250 och 375 kronor. Till ersättning åt föredragshållare och instruktörer beräknades för varje kurs tillhopa 300 kronor, varjämte annonser och övriga tryckningskostnader antoges skola belöpa sig till 100 kronor. Sammanlagda kostnaden för varje kurs uppginge alltså till 1,025 kronor; och skulle sålunda anordnandet av tio sådana kurser kräva en kostnad av 10,250 kronor.

Då kostnaderna för förbundets i övrigt utvidgade verksamhet såsom ovan nämnts torde komma att bestridas av brandförsäkringsinrättningar och dessa näppeligen kunna förväntas vara villiga lämna ytterligare bidrag till nu ifrågavarande verksamhet, synas skäl tala för att staten genom sitt understöd möjliggör densamma. Ty även om det kan sägas, att det i första hand borde ankomma å berörda inrättningar att stödja förbundet, så torde, särskilt under nu rådande förhållanden, förbundets ifrågavarande verksamhet få anses representera ett allmännyttigt intresse. Betydelsen av att de redan nu knappa förråden av livs- och fodermedel samt övriga för landets hushållning viktiga förnödenheter icke genom eldsolyckor ytterligare decimeras ligger i öppen dag. Varje strävan till avvärijande av den härvidlag hotande faran synes väl förtjänt av uppmärksamhet. Kungl. Maj:t har jämväl tidigare uppmärksammat detta förhållande, i det Kungl. Maj:t i cirkulärskrivelse till samtliga länsstyrelser den 7 december 1917 anbefallt dem att själva eller genom underlydande ortsmyndigheter hos allmänheten liksom hos kommunala förvaltningar framhålla vikten därav, att åtgärder vidtagas för att om möjligt förhindra eldsolyckor i förråd av livsmedel eller dylikt, därvid länsstyrelserna jämväl ålagts att uppmärksamma och bringa till vederbörandes kännedom vid skrivelsen fogad promemoria angående de åtgärder, som kunna vidtagas för att förhindra utbrott av dylika eldsvådor m. m. Då den av förbundet planerade upplysningsverksamheten synes kunna bliva till stort gagn i ifrågavarande hänseende och förbundet otvivelaktigt är i behov av statsunderstöd för densammans realiserande, finner jag mig kunna förorda bidrag av statsmedel för ändamålet.

De för kurserna avsedda beloppen, vilka endast förslagsvis beräknats, synas vara rimligt tilltagna och har jag intet att erinra mot densamma. För beredandet av erforderliga medel för täckande av ifrågavarande utgift torde framställning under riksdagens lopp komma att göras av chefen för finansdepartementet.

Det sålunda ifrågasatta tilläggsanslaget för år 1918, närmast påkallat av vikten att de knappa förråden av livsmedel på varje rimligt sätt

skyddas mot eldsolycka, bör betraktas allenast som ett tillfälligt bidrag och icke prejudicera ett tilläggsanslag jämväl för år 1919 eller eljest ökade anslag för kommande år.

På grund av vad ovan anförts får jag sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd åt Sveriges riksförbund av frivilliga brandkärer på tilläggsstat för år 1918 bevilja ett förslagsanslag, högst 10,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle till riksdagen avlätas.

Ur protokollet:

Carl Stålhammar.